

aréna 9 6 0 9

komorní scéna

EMIL ARTHUR LONGEN

DEZERTÉR Z VOLŠAN

REŽIE: IVAN KREJČÍ
VÝPRAVA: LUCIE LOOSOVÁ

PREMIÉRA

SOBOTA 16. ÚNORA V 18.30 HOD.

EMIL ARTUR LONGEN

DEZERTÉR Z VOLŠAN

Fraška v kabaretním hávu o útěku ze hřbitova
a co z něj pošlo.

Úprava : **Petra Kohutová
a Ivan Krejčí**

Režie: **Ivan Krejčí**

Scéna a kostýmy: **Lucie Loosová**

Hudba: **Vlastík Šmída**

Dramaturgie: **Tomáš Vůjtek**

OSOBY A OBSAZENÍ:

Klavírista

Slepec

Balabis

Rosita Balabisová

Manča

Matka Balabisová

Taussig

Sluha

1. zřízenec pohřebního ústavu

2. zřízenec pohřebního ústavu

Policejní komisař

Vlastík Šmída j.h.

Vladislav Georgiev

Josef Kaluža

Lucie Finková

Miroslava Georgievová

Alena Sasínová – Polarczyk

Marek Cisovský

Dušan Škubal

Michal Moučka

Vladislav Georgiev

Vladislav Georgiev

Emil Artur Longen, vlastním jménem Emil Artur Pittermann, se narodil 29. 7. 1885 v Pardubicích v rodině notáře, který byl právním poradcem následníka habsburského trůnu, arcivévody Ferdinanda d'Este (k aristokracii choval Longen patrně po celý život určitý obdiv, i jako anarchistický bohém se rád nechával oslovovat „hrabě Longen“). Vyrůstal ve Vlašimi, kde se již naplno projevila jeho bouřlivá povaha, jak o tom svědčí dodnes připomínaná historka, podle níž se mladý rebel zasloužil o stržení německého vývěsního štítu místního lékárníka. V patnácti letech utekl z domova ke kočovnému divadlu. Podle Longenova podání to mělo být na Štědrý den. Jeho přítel však prozradil rodičům adresu a Longena navštívil neznámý pán, který mu nabídl angažmá do divadla Uranie. Přistavená drožka, která měla Longena zavést k řediteli divadla, jej dovezla do Kramerova sanatoria pro nervově choré, kam podle mínění rodičů nezdárný syn patřil. V šestnácti se s rodinou definitivně rozešel a odešel do Prahy, kde se stýkal s uměleckou bohémou soustředěnou kolem S. K. Neumanna a jeho pověstné žiž-

kovské vily (např. Marie Majerová, Fráňa Šrámek, Karel Toman, František Gellner, Jiří Mahen). K jeho přátelům patřil i Jaroslav Hašek, se kterým se toulal po venkově a příležitostně dělal kabaret, a Egon Ervín Kisch. Od roku 1904 studoval malířství na AVU u profesora Thieleho. V roce 1906 začal vystupovat v prvním českém pražském kabaretu U Labutě Na Poříčí a jeho partnerem byl Eduard E. Schmidt, z rodinných důvodů si však oba zvolili pseudonymy (z vysokého, hubeného Pittermanna se stal Longen, Schmidt přijal

jméno Bass). Vytvořil zde figuru tehdy módního dekadenta, v níž se groteskní komika snoubila s tragikou. V roce 1907 se ještě jako student podílel na založení malířské skupiny Osma (Emil Filla, Bohumil Kubišta, Otakar Kubín aj.), ale o rok později byl z AVU vyloučen pro porušení kázně. V té době cestoval po Evropě a rok strávil v Paříži, kde poznával moderní umění (okouzliil ho Picasso a kubismus) a vystupoval v cirkuse jako žonglér a hadí muž. V roce 1910 jej Karel Hašler angažoval do nově založeného kabaretu Lucerna, kde vystupoval ve vlastních pantomimických scénkách, avšak s uměleckou úrovní kabaretu nebyl spokojen. V létě 1911 se poprvé „upsal“ filmu, když uzavřel smlouvu, podle níž měl napsat a zrežirovat čtyři grotesky, v nichž měl herecky ztvárnit mládence Rudiho ve stylu slavného komika Maxe Lindera (později si zahrál i ve zvukovém filmu, nejúspěšnější jeho rolí byla titulní role ve filmu Aféra plukovníka Redla, který režisér Karel Anton natočil v roce 1931 podle Longenovy hry). V roce 1913 založil vlastní kočovný kabaret, v němž vystupoval společně se svou ženou Xenou (Polyxenou Markovou, jednou z nejvýznamnějších hereček své doby, které sám Karel Hugo Hilar nabízel angažmá do Národního divadla) a manželé Nollovými. Finanční neúspěch ho přinutil kabaret rozpustit a hledat si s manželkou obživu v kabaretech v Berlíně a v Terstu. V roce 1918 byli oba angažováni do Národního divadla v Lublani, kde Longen působil jako režisér a šéf výpravy. Po návratu do Prahy nastoupil do kabaretu Červená sedma, pro který připravoval stínohry (první z nich byla satirická stínohra Jánošík v republice, kterou napsal společně s Eduardem Bassem) a kreslil karikatury. Krátce nato založil v Praze kabaret BUM, v němž kromě Longena vystupovali Ferenc Futurista, jeho bratr Eman Fiala, Saša Rašilov, Josef Rovenský, Karel Noll a Vlasta Burian. Šest komiků bylo na jeden kabaret přece jen mnoho, a tak denně docházelo k hádkám, které nakonec skončily rozpadem souboru. Umělecky nejvýznamnějším Longenovým podnikem byla Revoluční scéna, kterou řídil

v paláci Adria v letech 1920 až 1922. Uváděla se zde první (Longenova) dramatizace Haškova Švejka, jejíž text se však nedochoval, Kischova Tonka Šibenice (s Xenou Longenovou v hlavní roli) i Büchnerův Vojcek (s Longenem v titulní roli). Až na výjimky neměla tato umělecky náročná představení divácký úspěch, a tudíž ani finanční situace nebyla pro Longena příznivá. Po zániku Revoluční scény založil v Berlíně kabaret Wilde Bühne, který v letech 1922 až 1923 vedl společně s Hansem Janowitzem (spoluautorem scénáře slavného expresionistického filmu Kabinet doktora Caligariho). Nepřízeň publika, které nestálo o náročnější repertoár, nakonec přiměla Longena, aby se rozloučil se svou kabaretiérskou minulostí. Od roku 1923 spojil své umělecké plány s Vlastou Burianem, který v té době stál na vrcholu slávy. O šíření Burianova kultu se zasloužil i Longen svou knihou Král komiků (1927), ale především to byl on, kdo Buriana přivedl z kabaretu na divadlo, když mu v roce 1921 svěřil ve své Revoluční scéně roli ševce v Nestroyově frašce Lumpacivagabundus. Jako dramaturg Divadla Vlasty Buriana působil s různými přestávkami až do roku 1934. Pro Buriana napsal řadu frašek šitých přímo na tělo, Dezertér z Volšan je jednou z nich. Longen sice neusiloval o literární nesmrtelnost, jeho hry mají kolísavou úroveň a často jsou jen pouhou skicou, která počítá s tvůrčím přínosem herců, přesto jsou v kontextu české frašky nepřehlédnutelné (hra C. k. polní maršálek nakonec díky své filmové verzi doslova zlidověla, což platí i o dalších filmových komediích, jako jsou Funebrák, Anton Špelec, ostrostřelec či Nezlobte dědečka). V třicátých letech působil Longen také jako filmový scénarista, většinou však psal nenáročné komedie, zpravidla s Antonií Nedošínskou v hlavní roli (např. Studentská máma). Bohémský život, který Longen vedl (v hospodě býval téměř každý den), mu nakonec připravil nehezkou smrt, když za krutých bolestí umíral 24. dubna 1936 v benešovské nemocnici na perforaci žaludečního vředu.

Kdybych si nebyl umínil, že u kabaretu nějakou dobu setrvám, abych si osvojil dokonalou jevištní techniku artisty, byl bych s tím už dávno praštil. Člověk musí na kabaretním jevišti slevit ze svých ideálů, nechce-li vylézt na dlažbu, a konec konců dělá řemeslo pro peníze, aby nechcípl hlady. Chápeš?

(z dopisu příteli)

Moderní jeviště není omezeným a mrtvým rámcem jevištního dění, nýbrž živým spoličinitelem. Zpodobňuje život, nesmíme jej vyjadřovat napodobením skutečnosti.

Musíme vyjadřovat holou podstatu života, přetvořenou v určitý jevištní výraz, vyhraněný a typický.

Usilujeme o moderní divadlo, i musíme pěstovat všechny jeho jevištní složky, artistikou cirkusu a kabaretní improvisací počínaje a dramatem konče.

(z manifestu Revoluční scény)

aréna
komorní scéna

28. října 2, 701 85 Moravská Ostrava
www.divadloarena.cz

Autorská práva k představení zastupuje DILIA,
divadelní, literární, audiovizuální agentura, Krátkého 1, Praha 9
Komorní scéna Aréna, příspěvková organizace zřizovaná a financovaná
statutárním městem Ostrava.

Divadelní inscenace realizujeme za finanční podpory MK ČR

generální partner

SKUPINA ČEZ

mediální partneři

DNES

program
společně s Českým rozhlasem

partner

